

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 99 (1321)

Субота, 13 снежня 1958 года

Цана 40 кап.

НЯХАЙ ЯРЧЭЙ ГАРЫЦЬ СВЯТЛО КУЛЬТУРЫ

Сёлетні год асабліва багаты важнымі гістарычнымі падзеямі. Хутка беларускі народ урачыста і радасна адзначыць свой вялікі юбілей — 40-годдзе рэспублікі. Кожны дзень набліжае нас да XXI з'езду партыі. У цэнтры ўвагі ўсіх савецкіх людзей знаходзіцца тэзіс даклада таварыша М. С. Хрушчова аб кантрольных лічбах развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1959—1965 гады. У гэтых лічбах увабрана веліч і непаўторнасць нашых дзён, намечана грандыёзная праграма будаўніцтва камуністычнага грамадства ў Савецкай краіне.

Для пераходу да камунізму неабходна не толькі магутная матэрыяльна-тэхнічная база, але і высокі ўзровень свядомасці ўсіх грамадзян сацыялістычнага грамадства. І наша дзяржава не шкадуе сродкаў на культурныя патрэбы. Як сапраўдная маці, клопацца яна, каб усе савецкія людзі былі свядомымі, адукаванымі, і актыўнымі будаўнікамі камуністычнага грамадства. Самідавога план прадугледжвае далейшае развіццё культуры народа. Навялічана сетка масавых бібліятэк і клубных устаноў. Кожны калгас і саўгас будзе забяспечаны кінаўстаноўкай, далейшы размах атрымае радыёэфірыя вёскі. Яшчэ большымі тэражамі будзе выдавацца кнігі, газеты, часопісы.

Вось чаму пытанні камуністычнага выхавання працоўных, асабліва падрастаючага пакалення, набылі значэнне. Менавіта гэтыя пытанні павінны цьер вызначаць змест і формы работы ўсіх нашых культурна-асветных устаноў. Задача заключаецца ў тым, каб кожны клуб, Дом культуры, кожная бібліятэка і хата-чытальня шырока расцімавалі народнае велічынне перспектывы камуністычнага будаўніцтва ў нашай краіне. Магчымасці тут неабмежаваны. Колькі можна наладзіць цікавых тэматычных вечароў, вечароў пытаній і адказаў, лекцыяў і гутарак, выпусціць светавах і наценных газет, баяных лістоў і г. д., у аснову якіх пакладзіць кантрольныя лічбы самідавога плана. Умець і цікава, у ярыкі і даступнай форме раскрыць кожную лічбу, кожны тэзіс самідавога плана развіцця народнай гаспадаркі, паказаць перспектывы развіцця краіны на прыкладзе сваёй рэспублікі, сваёй вобласці, раёна, сельскага Савета, калгаса — вось над чым павінны павінацца працаваць вядучыя артысты культуры. Вядома, што адны людзі не справяцца з гэтай складанай і адказнай работай. І тут на дапамогу павінны прысці масовыя партыйныя і савецкія арганізацыі, камсамольцы, сельская інтэлігенцыя.

На ўсёй краіне шырыцца рух брыгад камуністычнай працы. І тут установам культуры непахаты край работы. Карысна і цікава наладзіць вечар на тэму: «Жыць, працаваць і вучыцца па-камуністычнаму», на якім а расказам аб вопісе сваёй работы выступаць члены брыгад камуністычнай працы. Калі належаць чынам падрыхтаваць такі вечар, ён пройдзе зместоўна і цікава.

У бліжэйшым часе неабходна аднавіць наглядную агітацыю. У маляўнічых плакатах і доўгах трэба раскрыць перспектыву росту народнай гаспадаркі на бліжэйшую самідоку.

Есць ужо нямаля прыкладаў таго, што установам культуры нашай рэспублікі горада ўзліся за прапаганду і расцімаванне кантрольных лічбаў самідавога плана. У клубе калгаса «Бальшавік» Гомельскага раёна, напрыклад, выстаўлена новая наглядная агітацыя, у аснову якой пакладзены лічбы самідавога плана. Лозунгі і вэлікія можна ўбачыць не толькі ў клубе, а і на жылвагадоўчых фермах, у чыровым кутку, у праўленні калгаса, сельсавеце і г. д. У клубе зроблена прыгожая ві-

рына знатных людзей гэтага калгаса. Гомельскі раённы аддзел культуры правёў семінар работнікаў культасветустановаў, на якім абмяркоўваліся пытанні арганізацыі прапаганды самідавога плана.

Сённяшні калгас знаходзіцца на такім эканамічным узроўні развіцця, калі кожны з іх можа мець добраапаравананы клуб, бібліятэку, стацыянарную кінаўстаноўку. У Хойніцкім, Брагінскім, Давыд-Гарадоцкім, Глыбоцкім раёнах амаль усе калгасы маюць свае клубы. У хуткім часе яны маркуюць пабудаванне клубу ў кожнай брыгадзе. Канкрэтныя справы адляваюць хлебаробы на ўзятых абавязальнасцях. У Жлобінскім раёне, напрыклад, будзе яшчэ дванаццаць новых клубоў, у Старадарожскім — дзесяць. Многія калгасы саракагодовае рэспублікі будзе адзначаць у новых, светлых палацах культуры.

Але ёсць у нас многа прырэх выпадкаў, калі старыя калгасы грабляна ставіцца да пытанняў культуры. Ну як можна мірыцца з тым, што сёлета ў Магілёўскай вобласці ў складзе пад зборжжа было ператворана 79 калгасных і саўгасных клубоў. Падобныя факты, на якіх жалю, паўтароўцца з году ў год. Калі клуб заняты цюлаю ілю, значыць ілю культурна-масавая работа на вёсцы замірае. Толькі недаўнабачныя кіраўнікі могуць станавіцца на гэты шлях.

Трэба не толькі будаваць клубы, але і клопацца пра тое, каб у іх было ўтульна, чыста, прыгожа. А між тым, як яшчэ знаходзіцца ў нас гэтая работа. Многія калгасныя клубы не маюць музичных інструментаў, радыёпрыёмнікаў, настольных гульняў, і нават сесці там няма на чым. Хто ж будзе наведваць такую ўстанову культуры, калі ў ёй брудна, холадна, калі нічым яна не прыבלівае. Часам так бывае не таму, што грошай няма ў калгаса, а таму, што праўленне арцелі лічыць культуру нейкай аругараднай справай. Гэта ж факт, што культфонды калгасоў, які правіла, выкарыстоўваюцца не па прызначэнню.

Відаць, трэба, каб мясцовыя партыйныя і савецкія арганізацыі больш цікавіліся гэтым пытаннем. Нам трэба ператварыць усе клубы ў сапраўдныя аспрады культуры на вёсцы, каб яны і сваім вынкам выгладзілі ўсім зместам сваёй работы станаўлі прыклад высокай сацыялістычнай культуры.

Часам жа ў нас бывае і так, што калгас не шкадуе сродкаў на культурныя патрэбы. Але можна мець грошы і нічога за іх не купіць. Гэта ж факт, што многія дэфіцытныя будаўнічыя матэрыялы калгасам на будаўніцтва клубоў не папуюцца. У такім выпадку старшыні нічога іншага не застаецца, як «спраўляцца» ініцыятыўу, шукаць гэтыя матэрыялы ўсімі праўдамі і няпраўдамі. Чаго каштуюць калгасу падобныя пошукі, не цяжка здагадацца. Тое ж самае напатак калгас, калі ілю спатрыбуна мабля для клуба. Яе ні за якія грошы не прыдабеш. Лягчы пабудаванне вэлікі мураваны Палац культуры, чым абсталяваць яго добрымі тэатральнымі крэсламі, прыдаць для файа канапы, піяніна.

Ёсць гэтыя пытанні чакаюць свайго неадкладнага вырашэння. З кожным днём шырыцца ў рэспубліцы размах культурнага будаўніцтва. На гэтыя маты выдатукоўцца велізарныя сродкі, і трэба іх выкарыстоўваць разумна, з перспектывай.

Нам прадстаіць яшчэ многа зрабіць, каб перададзец коснасць у вырашэнні пытанняў культурынага будаўніцтва на вёсцы. Нам трэба яшчэ многа і плённа прапрацаваць, каб узяць культурна-масавую работу на ўзровень новых задач, пастаўленых партыяй перад савецкім народам у самідавоым плане.

Больш твораў пра нашу рэчаіснасць

З АДКРЫТАГА ПАРТЫЙНАГА СХОДУ ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

Днямі ў клубе Саюза пісьменнікаў БССР адбыўся адкрыты партыйны сход, на якім пісьменнікі абмяркоўвалі тэзіс даклада таварыша М. С. Хрушчова «Кантрольныя лічбы развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1959—1965 гады» і тэзіс ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і аб далейшым развіцці сістэмы народнай адукацыі ў краіне». На сход быў запрошаны старшыня Саўнаргаса БССР А. Тарасаў. Ён расказаў пісьменнікам аб той велічнай праграме камуністычнага будаўніцтва ў рэспубліцы, якая ралічана на бліжэйшыя гады.

Каб уявіць, якія вэлікія перспектывы адкрываюцца перад прамысловасцю БССР у бліжэйшыя год, — гаворыць дакладчык, — дастаткова сказаць, што выпуск валавой прадукцыі ўзрастае амаль удвая. У рэспубліцы прадугледжваецца стварэнне нафтапрапрацоўчай і хімічнай прамысловасці, далейшае развіццё машынабудавання, лёгкай і харчовай прамысловасці. За гэтыя гады з'явіцца многа магутных прадпрыемстваў, аснашчаных выдатным аўчымным абсталяваннем. Гэта — Полацкі завод шкловалакна, завод штучнага каракуля ў Маладзечанскай вобласці, Старабыцкі калійны камбінат, рад магутных электрастанцый.

Затым А. Тарасаў адказаў на шматлікія пытанні. Першым у спрэчках выступіў Р. Сабаленка, які адзначыў, што матэрыялы тэзісаў усхвалявалі ўвесь савецкі народ. Ён сказаў:

— Перад беларускімі пісьменнікамі стаіць пачэсная і важная задача: адлюстраваць у высокамастацкіх творах жыццё працоўных рэспублікі, паказаць велічыню росту прамысловасці і сельскай гаспадаркі. Дзяржаўнае выдавецтва БССР зараз выпускае бібліятэчку нарысаў і апаўданняў, але яно збіраецца спыніць гэты выпуск і гэты п'яер, калі сама трэба, як найбольш пісаць і друкаваць нарысаў. Таму зараз ніяк нехта закрываць гэтыя выданні. Пісьменнікам трэба больш актыўна ўдзельнічаць у напісанні нарысаў аб сённяшнім дні рэспублікі, аб лепшых людзях горада і вёскі.

У. Юрвіч далучыўся да думкі, што неабходна глыбей вывучаць жыццё, больш пісаць рэпартажаў, нарысаў, апаўданняў, збіраць матэрыялы для будучых твораў. У. Юрвіч прапанаваў, каб кожны пісьменнік «прыкамандзіраваў» сабе да якога-небудзь прадпрыемства.

— Я буду вывучаць новабудоўлю ў Жодзіне, адкуль праз нейкі час пачнуць выходзіць магутныя аўтамабілі-самавалы, — гаворыць ён.

На сходах выступілі таксама П. Кавалёў, Г. Гурскі, А. Зарыцкі, Я. Брыль, Г. Грамовіч.

Адкрыты партыйны сход пісьменнікаў БССР прыняў пастанову, у якой адобравіцца тэзіс даклада таварыша М. С. Хрушчова на XXI з'ездзе КПСС і тэзіс ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР аб перабудове сістэмы народнай адукацыі ў краіне. Сход заклікаў работнікаў літаратуры мацаваць сувязі з жыццём народа, ствараць больш цікавых і высокамастацкіх твораў.

Сучасны рэпертуар — асвоена поспеху

Радаснымі поспехамі сустракае беларускі народ сваё нацыянальнае свята — саракавую гадавіну БССР. Яно прыходзіць да нас напярэдадні славутага XXI з'езду КПСС, калі па ўсёй неабсяжнай савецкай зямлі ідзе ўсенароднае абмеркаванне тэзісаў даклада таварыша М. С. Хрушчова, якія адкрываюць казачныя перспектывы разгорнутага будаўніцтва камунізму, небывалага росквіту прамысловасці, сельскай гаспадаркі, культуры.

Надхнёна рыхтуюцца да юбілею рэспублікі і нашы тэатры, творчыя калектывы, мастацкія ўстановы.

Як найлепей сустраць слаўнае свята? — думкамі пра гэта жыве кожны артыст, рэжысёр, драматург, кампазітар, мастак. Думкамі пра гэта жыве і нашы маладыя калектывы — беларускі Тэатр юнага глядача, Пачнем з лічбаў... На рахунку тэатра 1 000 спектакляў, на якіх пабыла каля 500 000 глядачоў! А колькі за гэтыя лічбы напружанай працы артыстаў, рэжысёраў, мастакоў, бутафараў, краўцоў і рабочых сцэны. А колькі незвычайных хваляючых сустрэч з глядачамі Мінска, моладдзю Гомеля, калгаснікамі Маладзечаншчыны, будаўнікамі Васілевіцкай ДРЭС, юнымі глядачамі сталіцы нашай Радзімы — Масквы!

А хіба можна забыць спектаклі і канцэрты перад працавікамі цаліны — ля камбайнаў, у палых брыгадах і станах? Як натхнаў акцёраў подых гэтай «гледзельнай залы»!

Сапраўды, уздасненне глядача на акцёра робіць сваю высакороную справу. Асабліва актыўнасць працягаюць на спектаклях нашы юныя наведальнікі. Яны сваёй рэакцыяй, гарачымі апалысменамі натхняюць акцёраў, нараджаюць новыя акцынты, фарбы, якіх на мінулым спектаклі не было. Акцёр бач гледача — нібы самагэт без крылляў. Вось чаму так важна для тэатра мець кантакт з глядачом, які лёгка свай тэатр, сваіх акцёраў. Гэты строгі судыя і неарыентаваны чкае кожную новую прэмеру, як радаснае свята, як новую кнігу свайго любімага пісьменніка.

Мне здаецца, мы знайшлі шлях да глядача. Раней праблема наведання нашых спектакляў школьнікамі і моладдзю вельмі хваляла нас, асабліва ў першы сезон, часткова — ў другі. Праўда, моладзь і сяродныя класы добра наведвалі такія нашы спектаклі, як «Горад майстроў», «Як гартавалася сталь». Затое старшакласнікі абыходзілі свой тэатр, нагледзячы на нашы «касаваы» спектаклі «Каманне Ані Барокс», «Тры салаўі», «Дом 17». Не дапамагалі і танцы, якія мы іпы раз наладжалі пасля спектакляў. І толькі ў мінулым і асабліва ў бягучым годзе ўдалося вырашыць гэтую праблему, завалодаць сэрцамі вучняў 9—10 класаў, моладдзю заводаў і інстытутаў. П'яер, як правіла, білеты на спектаклі тэатра «купляюцца з бою» за 2—3 тыдні наперад.

Чым жа тлумачыцца такая цікавасць глядачоў да тэатра? Перш за ўсё рэпертуарам, стварэннем свайго арыгнальнага рэпертуару. Разам з тэатрымай савецкай і класічнай драматургіі, мы накіравалі ўсе намаганні на стварэнне свайго рэпертуару, сваіх спектакляў, на выхаванне сваіх драматургаў. І хоць першая наша пастановка «Архадзе Жыгалькі» не прынесла асаблівага поспеху, выклікала (не без падстаў) крытыку нашых глядачоў у адрас аўтара і тэатра, усё ж яна з'явілася тым першым спектаклем, які ўсхваляваўна расказаў аб надрэальных пытаннях жыцця нашай школы. А галоўнае — яна зала пуцьку ў драматургію савецкай Я. Пасаву. Аб гэтым якаява стаўленні яго другая п'еса «Сонца ўзійдзе», прысвечаная гераічнай ба-

рацьбе нашай моладзі ў дні Айчынай вайны. П'еса напісана з б'ольшым веданнем сіцы і законаў драматургічнага майстарства. У ёй смела ўскрываюцца канфлікты, пераканальна маюцца характары. Значна багачыцца і мова п'есы.

П'еснай была праца тэатра з маладымі аўтарамі А. Гутковічам і В. Хазанскім над «Юнымі мейсціцамі». Тут, шчыра кажучы, нас захапіла тэма — гераічнае жыццё Обальскіх маладзёвадзельцаў. Тэатр імаг працаваў з аўтарамі, але ўсё ж не быў патрабавальны да канца. Мы давалі сваім драматургам некаторыя «агрэхі». У п'есе «Юныя мейсціцы» ёсць і шырыня падзей, і вострая інтрыга, але, нажал, няма глыбокіх характараў, невыразная мова. Мы выратавалі гэтую п'есу, як кажучы рацыянальна, «маладым аганьком», які жыве і па сённяшні дзень у спектаклі, хваліце і захапіце нашых глядачоў. Спектакль «Юныя мейсціцы» 70 разоў праішоў на сцене тэатра. З поспехам ідзе ён і пастаноўцы коасаўцаў.

І ўсё ж самай радаснай працай тэатра была «Напярэць-вэтка». Тут шмат паправавалі і рэжысёр — пастаноўчык Л. Мазаўеўска, і малады аўтар І. Козел, і калектыв тэатра. Гэтая напружаная творчая праца прынесла п'яерны вынікі — спектакль «Напярэць-вэтка» стаў любімым у нашых акцёраў і глядачоў. За адны толькі год «Напярэць-вэтка» праішла каля 100 разоў. І дэ б мы яе ні казалі — на разліце аўтара ў Маладзечану, у Гомелі, Маскве — усюды наша «вэтка» карыстаецца выключным поспехам.

Новым у гэтым юбілейным годзе быў спектакль «Не верце цыніны» па п'есе І. Шамякіна, адрасаваны нашым старшакласнікам і моладзі. Яшчэ рана падводзіць вынікі, але хочацца сказаць, што сумненні нааонт сцёнічачы гэтай п'есы не апраўдаліся. За адны толькі месяц спектакль праішоў 20 разоў. Безумоўна, у п'есе і ў спектаклі «Не верце цыніны» ёсць недахопы як па лініі яе пабудовы, так і ў абмаўчэнні п'яерных вобразаў, але ў ёй ёсць хваляючыя падзеі, жывая мова, праікненне ў жыццё.

Юным глядачам прысвечаны наш новы спектакль «Сябры», які расказвае аб дружбе беларускіх і кароўскіх піянероў. П'еса «Сябры» напісана маладымі драматургамі Ю. Багушэвічам і В. Зубам. Айчынішчыні яе пастаноўку малады рэжысёр К. Пельцар і мастак В. Кляшчэўскі.

У гэтыя перадсвяточныя дні тэатр выпускае спектакль па п'есе «За дзясмі дзямучыні» А. Вольскага і П. Макаля. Гэтая п'еса нам асабліва дарага, бо тэма яе і вобразы надраліліся непадрастаю ў тэатры, у творчых сустрэчах з рэжысёрам і артыстамі. П'еса напісана вершам, напісана ўнеса, рамантычна, яна захаляе сваёй паэтычнасцю. Стаіць спектакль Л. Мазаўеўска. Мастацкае афармленне І. Пешура, музыка Я. Глебава. Спектакль «За дзясмі дзямучыні» багата нарысчаны фальклорам, народнымі песнямі. П'яер, які звышзадача, праходзіць праз усе палзеі спектакля.

Яшчэ адну вельмі важную задачу ставіць перад нашымі маладымі акцёрамі гэты спектакль — працу над словам. Наогул нашым акцёрам трэба больш зяртаць увагу на слова — самую вострую зброю ў вырашэнні ідэі спектакля і вобразаў. Сапраўдны акцёр — толькі той, хто ўмее гаварыць на сцене, даносіць да глядача словы аўтара.

Успомнім, як ставіўся да слова выдатны рускі драматург А. Астроўскі. Ён заўсёды праяраў свае спектаклі «на слых» з-за куліс, падкрэслваючы тым самым іх выразнасць слова, сілу яго мастацкага ўздзеяння. Гэтая сіла слова асабліва адчуваецца ў спектаклях Малого тэатра, МХАТ-а, дэ ўсё служыць амаганентам выразаю слова драматурга.

Нажал, мы вельмі часта яшчэ прысутнічаем на такіх спектаклях, дэ многія словы акцёраў не даносіць да глядача. А калі і даносіць, дык невыразна, блятаючы качкаці, малісьці. Трэба павышаць меладычнасць і пазію роднай мовы, як павышаць яе выдатны майстры беларускай сцэны Я. Рацкаў, Б. Палатонаў, Г. Лебедзь, П. Малчанав, А. Ізынскі, Г. Ждановіч. А як гучала мастацкае паэтычнае Беларускае слова ў ролях Крыловіча! На вэлікі жалю, гэтую «школу» забываюць нашы маладыя акцёры, а часам і немазладцы. Тут трэба зрабіць справядлівы напрок і ў адрас нашага тэатральнага інстытута, які мала лічыцца з атлабраванымі Беларускага тэатра. Як правіла, выпускаюць наша інстытута вэлікі дрэнна ведоўчыя родную мову. Правільна піша аб надбавным стаўленні да Беларускай мовы з боку тэатральнага інстытута прафесар Г. Галя і артыкуле «Бліжэй да жывой практыкі» («Савецкая культура» ад 25 лістапада 1958 г.). «Даволі сказаць, — піша ён, — што дыпломны спектакль, паказаны на атладзе вясной гэтага года Беларускам інстытуту, у адрозненне ад усіх іншых быў сымграны не на мове народа свайго рэспублікі, а на рускай мове. Уздзельнікі агляду непрадумана пыталі: чым гэта выклікана? Няўжо ў Беларусі няма патрэбы ў сваіх нацыянальных кадрах? Няўжо няма куды накіроўваць акцёраў, якія іграюць на Беларускай мове? Прычына зноў-такі тойца

ў адрэсе інстытута тэатральнага «вадз ад народнага глядача».

І сапраўды, няўжо кіраўніцтва інстытута неведома, якую пазіювую ролю атгавяе родная мова ў жыцці беларускага сацыялістычнага тэатра?

Зраўнаваць да культуры нашай мовы — мовы Яні Купалы, Якуба Коласа, Кантэра Крапівы — павінны змагацца і драматургі, асабліва маладыя.

Не ўсе спектаклі нашага тэатра ахнольваемы. У іх ёсць свае адатныя рысы і свае хібы: паспешнасць, мастацка недаканаласць, але ў іх ёсць самае галоўнае — свае надзвычайна тэма, жыццёвыя канфлікты, хваляючыя падзеі, вобразы і характары (не ва ўсіх, праўда), якія захапілі нашых глядачоў. У іх ёсць творчыя імкненні да набыцця свайго почырку, свайго тэатра — нацыянальнага па форме і самаістычнага па зместу. П'яерка знойсці п'есу, у якой не было б хібаў, дэ ўсё было б на месцы — і кропкі, і коскі... Чакаць, пакуць драматургі! Паўшучь для нас такую п'есу, выправільна. Нахай са створаных нам шасці спектакляў астануцца ў рэпертуары, і п'яерны глядача толькі два — тры, і то мы будзем лічыць сваю задачу напалоу выкананай. Вось чаму мы імкнемся «прынягнучы» ў наш тэатр усё больш драматургаў, малады і старэйшых. «Пакупляем» іх не высокім ганарарам (яны ў нас значна меншы чым у іншых тэатрах), а аддавай працай, творчай дружбай з драматургамі. Мы імкнемся, каб кожны аўтар, які напісаў нам адну п'есу, пісаў другую, трэцюю... У гэтым мы дапамагам яму не на словах, а на справе. Для таго, каб драматург захацеў працаваць для нашага тэатра і далей, недастаткова толькі аднаго поспеху. У яго павінна ўзнікнуць упэўненасць, што імяна ў гэтым калектыве, з гэтым рэжысёрам яго п'еса атрымае сапраўднае раскрыццё, аб якім ён марыў, пішучы свой твор. Вось чаму нам пішучы новыя п'есы І. Шамякіна, І. Козеля, Я. Пасаў, П. Макаля, А. Вольска...

Разам з выпускам спектакляў наш тэатр прадавіць і педагогічную працу з сваімі глядачамі: творчыя сустрэчы, каафероны ў школах, навуальных устаноў, на заводах. Сапраўдны спектакль уздзельнічае на глядача не толькі ў зале тэатра, але і пасля таго, як заслона апусцілася, а глядачы жывуць яшчэ па дзясмі спектакля, яго ідэямі, вобразамі. Такі спектакль уваходзіць у жыццё глядачоў, прымушае іх аадуацца аб заўтрашнім дні, дапамагае прапаваль, жыць, вучыцца... Па нашых спектаклях вучні дзясціх класаў пішучь свае кантрольныя працы, тэмы іх увайшлі ў праграму школ. Пра тэатры прагучэ секцыя юных рэжысёраў, крытыкаў, мастакоў...

Шчыльную сувязь мы трымаем са школьнай самадзейнасцю, дэ нашы акцёры працуюць кіраўнікамі і кансультантамі. Лепшыя кіраўнікі школ паказваюць адін раз у месяц свае спектаклі на сцене нашага тэатра.

Артыст Баллеў кіруе самадзейнасцю трактарнага завода, дэ ён ажыццяўляў пастаноўку п'есы «Напярэць-вэтка» з дапамогай рэжысёраў нашага тэатра, рэжысёраў і бутафараў. Мы вэлікім радваліся, што «Напярэць-вэтка» трактарназдаўца была паказана на Даждае самадзейнага мастацтва рэспублікі.

У гонар XXI з'езду КПСС камсамольска-маладзёжная група тэатра рыхтуе звыш план п'есу Ф. Кнорэ «Сёстры», прысвечаную працоўнаму выхаванню нашай моладзі. П'есу ставяць акцёры тэатра А. Баллеў і Г. Румчыскі, афарміла малады мастак тэатра А. Агафонка. Прапуюць акцёры над гэтым спектаклем у часе да агульнай рэпетыцыі і ў выхадныя дні, працуюць у кожную вольную хвіліну.

І калі мы ў гэты радасны дні зірнемся на вэлікі і слаўны шлях, прайшоўны нашым народам пад сцягам Камуністычнай партыі, сэрды нашы напалюяцца гордасцю і радасцю. Так, нам ёсць чым ганарыцца. Есць чым ганарыцца і працавінікам мастацтва Беларусі. Аб гэтым якаява сведчаць творчыя поспехі Беларускага тэатра, у скарбніцу якога ўнёс свой сціпый ўклад наш Тэатр юнага глядача. Але мы ўзрад павінны думаць не аб поспехе, а аб тым, каб творчасць нашага тэатра, майстарства рэжысёраў і акцёраў былі больш дасканальнымі, каб у нас было яшчэ больш «роных і добрых спектакляў» для юных і дарослых глядачоў.

«Важнай умовай далейшага росту савецкага тэатральнага мастацтва, — гаворыцца ў прывітанні ЦК КПСС Усенароднай тэатральнай канферэнцыі, — з'яўляецца павышэнне творчага майстарства драматургаў, рэжысёраў, акцёраў, вылучэнне і выхаванне маладых творчых кадраў». Сіла савецкага тэатра — у праўдзе і вэліччы яго камуністычных ідэй... Нашы акцёры і рэжысёры павінны паказваць у сваёй творчасці савецкіх людзей, уся прыгажосць і сяс жыцця якіх у актыўным дзеянні, пазітыўу, у руху наперад да камунізму.

Вось аб гэтых герах сённяшняга дня нашы глядачы чакаюць спектакляў, сцёнічных вобразаў, дасціпных перайманняў, спектакляў, якія б дапамагалі жыць, вучыцца, працаваць па-камуністычнаму.

У. СТЭЛЬМАХ.

УСЛАЎЛЯЦЬ ВЕЛІЧ САВЕЦКАЙ ЭПОХІ

Атрад беларускіх жывапісцаў, графікаў і скульптараў папоўніў маладымі кадрамі з ліку выпускнікоў мастацкіх інстытутаў Масквы і Ленінграда і іншых гарадоў краіны. Радасна тое, што лепшыя дыпломныя работы цьер шырока казаваліся на выстаўках. У апошні час у работах выхаванцаў мастацкіх ВНУ ёсць больш нагляднае смеласць творчых задум і сапраўднай увагі да вобраза савецкага чалавека — рабочага, селяніна, воіна. Усё менш станаюцца работ з пазіручымі і малавыразнымі фігурамі, з мноствам твараў, падобных адін на другі.

Рад кампазіцый маладых мастакоў М. Савіцкага, І. Стаевіча, Г. Мурамшова, Н. Ядзевічы, якія засталіся працаваць у Беларусі, аспанаваліся на Усенароднай мастацкай выстаўцы, прысвечанай 40-годдзю ВЛКСМ.

Арыгнальна і прывабная творчасць маладога жывапісца М. Савіцкага. Яго дыпломная работа «Песня» прысвечана людзям калгаснай вёскі. Цэлым дзітнім вечарам калгасцыя вяртаюцца з работы стомленыя, але бадабры

АБМЯРКОУВАЕМ ПРАБЛЕМЫ ПЕРАБУДОВЫ СІСТЭМЫ НАРОДНАЎ АДУКАЦЫЎ

Думкі пра філалагічную навуку

У гэтых НК КПСС і Савета Міністраў СССР «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і аб далейшым развіцці сістэмы народнай адукацыі ў краіне» адзначаецца, што вышэйшая школа аддае ад пэўнага часу больш увагі камуністычнаму будаўніцтву. Падкрэслівана, што ўсё прафесарска-выкладчыцкі персанал вышэйшых навучальных устаноў павінен весці сур'ёзную навукова-даследчую работу, звязаную з падрыхтоўкай спецыялістаў.

ПІСЬМЕННІКІ — РОДНАЙ БЕЛАРУСІ

У ПІСЬМЕННІКА бываюць гадзі ўдалыя, плённыя і менш удалыя, як і ў жыцці кожнага чалавека. Для мяне 1958 год быў удалым. Я разумею пісьменніцкую ўладу ў такім сэнсе, што працавала добра, як жадуць, а натхненнем і з-пад пера нешта выйшла, што задавальнае самога, як жадуць, а натхненнем і з-пад пера года добра працавала. Паўгода, гэта творчае гарніне выклікала тым агульным усенародным інтузіўзмам, які пануе ў рэспубліцы ў сувязі з падрыхтоўкай да юбілея. Нельга працаваць «з халадом», калі ўсе навакол працуюць з удзямнасцю.

У гэтым годзе я пісаў апошні аб маім равісміях. Адно з іх (другое з п'яццю) — «Начны зарніц» я вынес ужо на суд чытачоў, апублікаваўшы ў № 10, 11 часопіс «Полымя». Цяпер працую над трэцім апавесцю з гэтай цыкла. Многа цікавага было і ў маёй рабоце з Тэатрам юнага глядача, які паставіў п'есу «Не верце пісьніку» — першую маю спробу ў галіне драматургіі.

ПЕСНЯ ПРЭМІЯВАНА НА РЭСПУБЛІКАНСКІМ КОНКУРСЕ ў ГОНАР 40-ГОДДЗЯ ВССР

Беларусь мая радзіма

ПЕСНЯ ДЛІЯ ХОРУ А-КАПЕЛА

Музыка Г. УДАВА. Словы М. КАДЫЦЬКА.

Беларусь — мая радзіма
Любы сэрцу твай прастор.
Сцега дуг све квітам,
Векіям гамонію бор.

Грымы дымныя да соні
Ушанавы гаралі.
Харастава навука багата,
Правай славіцца мой праф.
А красой — усё дзівачы,
Хоць любую выбрай.

Беларусь — мая радзіма,
Ты — сэрца паміж сясцёр.
Сэрцу родны і любімы
Твой абноўлены прастор.

А шлякі бегучы бясконца
Праз пасёлкі і сяды.

УСЛАЎЛЯЦЬ ВЕЛІЧ САВЕЦКАЙ ЭПОХІ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Шырокія машыны бальнай вяды і расліны на прэдыянах бланцаюць крыжамі разнашасці. Але ў іх палым дэманстрацыйна-халоднага фарбы бальнай вяды і расліны на прэдыянах бланцаюць крыжамі разнашасці. Але ў іх палым дэманстрацыйна-халоднага фарбы бальнай вяды і расліны на прэдыянах бланцаюць крыжамі разнашасці.

Маладая мастаца да натурны, відаль уменне перадаваць пластычнасць форм. Праўда, поза каліграфіі трохі напружана.

Матэрыялы дыпламнай работы Г. Мурамцава «Ураджай» ў асноўным не новы і выклікае асацыяцыі з тым, што ўжо сустракалася як у жывапісь, так і ў скульптуры. Думаецца, што Г. Мурамцаў інакш скажа сваё новае, смялае слова ў галіне савецкай скульптуры. А пакуль усё ж найбольш індывідуальна яго партрэтныя работы. Асабліва добры партрэт мастацтвазнаўцы Чэн Юн-цзія, які вызначаецца шматграннасцю характарыстыкі. У гэтым партрэце ўдаецца даволі складаны характар чалавеча разумнага і стрыманага, не падаўленага пачуцця гумару. Ёсць тут і жывое адчуванне пластычнай прыгажосці.

Маладая мастаца Г. Лебавіч актыўна прымушана да рэспубліканскай мастацкай выстаўкі, прысвечанай саракагоддзю ВССР. Побач з тымі, хто закончыў мастацкі ВНУ, творча працуюць выхаванцы-скульптары Мінскага мастацкага вучылішча, якія пачаў аб'ядноўвае фігуры аднымі дэяннямі.

А. Гажэнка ў сваіх работах удаўлявае найбольш непасрэднасцю маленства, бескаляпостна і мілае прыгажосцю малых.

Маладая мастаца Г. Лебавіч актыўна прымушана да рэспубліканскай мастацкай выстаўкі, прысвечанай саракагоддзю ВССР. Побач з тымі, хто закончыў мастацкі ВНУ, творча працуюць выхаванцы-скульптары Мінскага мастацкага вучылішча, якія пачаў аб'ядноўвае фігуры аднымі дэяннямі.

Школа і праца

Абмеркаванне шляхоў выхавання маладога пакалення будаўнікоў камуністычнага грамадства мае сапраўды гістарычнае ўсенароднае значэнне. Тэзіс ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР аб умацаванні сувязі школы з жыццём закранае душу і сэрца кожнага савецкага чалавека.

... Яна закончыла дзесяцігодку. Паступала ў інстытут, але не прайшла па конкурсу. Ёй вельмі цікава. Куды ісьці? І дзяткіна пайшла на будоўлю. Стала побач з аўтаўтам мулярам. Пакуль працуе падобна, але неўзабаве авлавае тайнамі прафесіі. Яе была сярэбрука вельмі здзіўлена, убачыўшы Таню на рыштунках будоўлі. Была сярэбрука спыталася ў атале м.д. Увечары ж — танцы ў Доме культуры. Яна павіна як бы там ні было выйсці замуж. Не ісьці ж ёй працаваць на будоўлю!...

ПІСЬМЕННІКІ — РОДНАЙ БЕЛАРУСІ

Шырокія машыны бальнай вяды і расліны на прэдыянах бланцаюць крыжамі разнашасці. Але ў іх палым дэманстрацыйна-халоднага фарбы бальнай вяды і расліны на прэдыянах бланцаюць крыжамі разнашасці.

У РАЙОННАЙ БІБЛІЯТЭЦЫ

З прыемнасцю наведваюць сваю раённую бібліятэку жыхары г. л. Карэлічы і навакольных вёсак. Да паслуг надавальніцкай бібліятэцы 15 тысяч тамоў мастацкай літаратуры.

У РАЙОННАЙ БІБЛІЯТЭЦЫ

З прыемнасцю наведваюць сваю раённую бібліятэку жыхары г. л. Карэлічы і навакольных вёсак. Да паслуг надавальніцкай бібліятэцы 15 тысяч тамоў мастацкай літаратуры.

У РАЙОННАЙ БІБЛІЯТЭЦЫ

З прыемнасцю наведваюць сваю раённую бібліятэку жыхары г. л. Карэлічы і навакольных вёсак. Да паслуг надавальніцкай бібліятэцы 15 тысяч тамоў мастацкай літаратуры.

Літаратура і сучаснасць

Той не паэт, хто спявае да самога слабе і аўсім не цікавіцца пры гэтым: служачы яго ці не служачы, падабаецца каму-небудзь яго «урядзі» ці не падабаецца. Сапраўдны паэт спявае, творчы, высякае з гарачага слова зямля і іскры, каб святлы і радасны было не яму аднаму, а ўсім. Паэту яшчэ важна, каб яго індывідуальны голас добра гукаў у агульным ансамблі, якім па сутнасці і з'яўляецца наша сучасная паэзія, што расце, развіваецца, дасягае ўсё новых творчых вышынь.

Яны лепшага варты і пазнаю яго дачкаючы.

Зусім не праба ставіць пах вершам да тую яго напісання, каб без памылкі сказаць, калі паэт А. Валюгін стварыў сваю «Баладу пра сцягаванне». Нават у самым рытмічным ладзе гэта верша адчуваецца жалезны пруст рабочых калар, што выйшлі бараніць сваю сабоду.

важкімі мы гэты сумны факт даволі позна. Як і да ўсёх астатніх жанраў, да паэзіі патрэбны гаспадарлівы падыход. Добры гаспадар ніколі не стане хваліць адзіг загар, калі ўсё поле не дае багатага ўраджаю. Мы ж часам робім надарот: аб'любоўваем нігу вершаў, выбіраем у ёй некалькі дэспятэў найбольш удалых і трывалых радкоў, абводзім каларавым алоўкам тое, што лічым слабадымі, і пачынаем даваць свае рэкамендацыі: на гэтым месце зробіць раўняцца, а такіх воўс недарэчнасці пабягай. Калі гаворка ідзе аб паэзіі ў цэлым, захоўваецца той жа прыпынкі: называецца некалькі аўтараў, якім па рэжыму належыць стаць на прывым флангу, некалькі чалавек з цэнтрав калонам, хто-небудзь з тых, хто змяшчае паэтычнае існасць, і пасля гэтага робіцца агульнае вывад: або змяніць нагу. У першым выпадку па-за ўвагай застаецца агульнае тэндэнцыя творчага рэсту паэта, у другім — напрамак, далейшы шлях развіцця ўсёй паэзіі ў цэлым.

важкімі мы гэты сумны факт даволі позна. Як і да ўсёх астатніх жанраў, да паэзіі патрэбны гаспадарлівы падыход. Добры гаспадар ніколі не стане хваліць адзіг загар, калі ўсё поле не дае багатага ўраджаю. Мы ж часам робім надарот: аб'любоўваем нігу вершаў, выбіраем у ёй некалькі дэспятэў найбольш удалых і трывалых радкоў, абводзім каларавым алоўкам тое, што лічым слабадымі, і пачынаем даваць свае рэкамендацыі: на гэтым месце зробіць раўняцца, а такіх воўс недарэчнасці пабягай. Калі гаворка ідзе аб паэзіі ў цэлым, захоўваецца той жа прыпынкі: называецца некалькі аўтараў, якім па рэжыму належыць стаць на прывым флангу, некалькі чалавек з цэнтрав калонам, хто-небудзь з тых, хто змяшчае паэтычнае існасць, і пасля гэтага робіцца агульнае вывад: або змяніць нагу. У першым выпадку па-за ўвагай застаецца агульнае тэндэнцыя творчага рэсту паэта, у другім — напрамак, далейшы шлях развіцця ўсёй паэзіі ў цэлым.

важкімі мы гэты сумны факт даволі позна. Як і да ўсёх астатніх жанраў, да паэзіі патрэбны гаспадарлівы падыход. Добры гаспадар ніколі не стане хваліць адзіг загар, калі ўсё поле не дае багатага ўраджаю. Мы ж часам робім надарот: аб'любоўваем нігу вершаў, выбіраем у ёй некалькі дэспятэў найбольш удалых і трывалых радкоў, абводзім каларавым алоўкам тое, што лічым слабадымі, і пачынаем даваць свае рэкамендацыі: на гэтым месце зробіць раўняцца, а такіх воўс недарэчнасці пабягай. Калі гаворка ідзе аб паэзіі ў цэлым, захоўваецца той жа прыпынкі: называецца некалькі аўтараў, якім па рэжыму належыць стаць на прывым флангу, некалькі чалавек з цэнтрав калонам, хто-небудзь з тых, хто змяшчае паэтычнае існасць, і пасля гэтага робіцца агульнае вывад: або змяніць нагу. У першым выпадку па-за ўвагай застаецца агульнае тэндэнцыя творчага рэсту паэта, у другім — напрамак, далейшы шлях развіцця ўсёй паэзіі ў цэлым.

Працоўныя справы народа

(А г л я д п і с е м)

Працоўны энтузіязм савецкіх людзей, гарачае жаданне бачыць сваю дзяржаву яшчэ больш магутнай, імкненне жыццё лепш, адчуванне цяпер на кожным кроку. Непадарма чытаць нашы газеты аграрыя і Палачыны Васіль Бурчанюк піша ў рэдакцыю пра тое, што рым жыцця ў нас цяпер — гэта імяны і імяны працоўных будучы. Гэта — адметная рыса сённяшніх дзён. Даволі прыгадваць, як працуюць муляр на рыштваннях, мастак за мольбертам, рабочы ля станка, вучоны ў лабараторыі, акцёр на сцэне, даволі прайсціся па вуліцах нашых гарадоў і сёл, каб адразу ўбачыць і сэрцам адчуць, што хваля савецкіх людзей, пра што яны капаюцца, чаго дамагаюцца.

Кожны дзень набліжае нас да слаўнага юбілея рэспублікі. А хутка адбудзецца яшчэ адна зямлянае падзея — XXI з'езд нашай партыі. І летуценны школьнік, што стаіць на парозе свайго вялікага працоўнага жыцця, і вопытны майстар высокіх урадаў, і бібліятэкар, і кінематографіст паведамляюць, у другіх допісах апаздываюць пра тое, як, не шкадуючы маладых сіл і энергіі, працуюць энтузіасты культурнай работы на вёсках, а іншыя нарэшце дэкліруюць думкамі, выказваюць свае прашанні. На розным узроўні папісаны гэтыя паведамленні, але ёсць адна ў іх агульная рыса — імкненне расказаць, з якім натхненнем працуюць беларускі народ у гэтыя дні, з якімі поспехамі ідзе ён наперад XXI з'ездзе КПСС і 40-годдзі рэспублікі.

У гэтых дакладах М. С. Хрушчоў гарыцца пра тое, што ў Беларусі прадугледжваецца стварэнне нафтапрадукцыйнага прамісловасці. Такі завод ужо будзе ў Палачыні. Каб расказаць пра імяны Віцебска, што гэта будзе за прамісловасць, аднаго аддзялення Таварства па рассялення імяны палітычных і навуковых вёдаў правіла ў гарадскім Доме культуры лекцыю пра беларускі нафтагаз, якую прыгатаваў дырэктар заводу А. Кутарав. Чытач газеты А. Каган расказае пра тое, што гэтага лекцыя вельмі спадабалася тым, хто ёе слухав.

У новай самгодны многа ўвагі будзе нададзена пытанню механізацыі і аўтаматызацыі вытворчых працэсаў. Як паведаміў рэдакцыі рабочы Гомельскага В. Сямёнчу, тут абдыслася лекцыя на тэму «Сучасны напрамак аўтаматызацыі машынабудавання», з якой выступіў дырэктар Інстытута машынабудавання Акадэміі навук БССР в.н. Гаранскі. Спецыяльна для работнікаў інфраструктурнага бюро гэтага заводу ім прыгатаваў лекцыю пра ўжыванне пластыка ў машынабудаванні.

Інструктар Чырвоўскага райкома партыі І. Чарнін у допісе расказае, як працуюць у гэтым раёне Гліньскія сельскія бібліятэка, якой загадвае камуністка Софія Мароз. Многа ўвагі надае яна прапагандае творы беларускіх пісьмнікаў. Тут праведзены цікавыя агляды на тэмы: «Вобразы Леніна ў беларускай літаратуры» і «Беларуская савецкая літаратура за 40 год». Часта ў бібліятэцы чытаюцца зместы нашых лекцыяў.

Насе ў гучу народна вядомы культуры вялікі амагніт Уладзімір Пашукевіч з нагоды імя Дзяржынскага Смяляцкага раёна. Ён загадвае бібліятэкай-перасоўкай, паслугамі якой карыстаюцца 100 калгаснікаў. Уладзімір Пашукевіч пільна сачыць за тым, каб чытачы не затрымлівалі кнігі, заўсёды імкнецца задаволіць іх патрабаванні. Аб рабоце гэтага энтузіаста

напісаў у рэдакцыю супрацоўнік Мінскага аблдрагпа Уладзімір Калінін Л. Калячонка.

Добрую ініцыятыву правіла Уздзенская раённая бібліятэка. Ужо другі год тут выходзіць светлая газета, у якой змяшчаюцца водгукі на прыгатаваныя лісты, паведамленні, якія атрыманы напіскамі. Бібліятэкар Д. Слаўноўскі расказае, як з дапамогаю актыўных чытачоў выпускаецца гэтая газета.

А ёсць многа пісем і карэспандэнцый пра тое, якія змены адбыліся ў Беларусі за гады Савецкай улады. Вось адзін з гэтых допісаў, які яслаў у рэдакцыю пэнісіер А. Каган:

«Рабочы гарадок тарфінікаў «Туголіца» Бабурынскага раёна, — піша ён, — выраб за гады Савецкай улады. Раней на гэтым месцы было непрацоўнае балота, а цяпер тут узвышаюцца дваццаціп'яціхвосты будынак сярэдняй школы, ёсць клуб, бібліятэка, амбулаторыя, дзіцячы сад і яслі, некалькі магазінаў і сталова, Радасным, паўнакроўным жыццём жывуць рабочыя гэтага перадавога ў рэспубліцы торфарэпрадпрыемства».

А ў Старадарожскім раёне, як паведамае рэдакцыі М. Залескі, поўным ходам ідзе будаўніцтва калгасных клубоў у дзесяці сельсаветах. Большасць з іх будзе ўзбудавана ў наступныя гады.

Да 40-годдзя БССР сплываюцца закончыць радыёфікацыю вёскі многія калгасы рэспублікі. М. Дробыш з Іванаўскага раёна Брэскага вобласці расказае, што ў іх раёне амаль у кожнай вёсцы праведзены радыёлініі. Нядаўна радыёфікаваны калгас «Шлях да камунізма». У гэтай справе дабры вынічаны камсамольцы.

Слаўны юбілей рэспублікі сустрапаюць поспехамі ў працы кінафікатары Валожыцкага раёна. Загачык аддзела культуры В. Носавіч расказае пра добрую работу механіка І. Пачыкоўскага, М. Кузічова, Ф. Ашпінтана. Яны выкавалі гадзінныя планы яшчэ ў верасні — кастрычніку.

Нядаўна ў Бабурынім краязнаўчым музеі, — піша дырэктар яго С. Стараўна, — адкрыты новы аддзел «Сіларныя дараваляцкія мінулага нашага краю». Асабліва цікавае ўважэнне матэрыялы, якія расказваюць пра дзейнасць дэкабрыстаў у Бабурыні і аб нараджэнні тут групы РСДРП і яе ўдзел у рэвалюцыі 1905 года».

Аснова поспеху ў рабоце ўстаноў культуры — ініцыятыва, пошукі новых форм. Так і працуюць лепшыя работнікі культасветустаноў рэспублікі. Пра гэта расказае ў сваім допісе чытач нашай газеты М. Тычына.

Ленутат сельсавета, загачык Селішчэўскай хаты-чытальні Слуцкага раёна Станіслаў Пуховіч быў занепакоены тым, што ў сельсавете дрэнна працуюць установы культуры. Ён прапанаваў наладзіць вучэбны культасветработніцкаў Акіабрэгскага сельсавета. На першых семінарскай занятках сам падзяліўся вопытам свайго работніка. Цяпер такія заняткі праводзяцца рэгулярна раз у месяц. Вучоба дапамагла, тым, хто раней працаваў дрэнна, падцягнуліся. Да 40-годдзя БССР культасветработнікі наладзілі выстаўку работ народных умельцаў.

Загачык Каўшарскага сельскага клуба Юрацінскага раёна Н. Каржуховіч слухана ўважанае пытанне пра тое, што беларускі мастак і Дзяржаўнае выдавештва БССР мала робяць, каб забяспечылі установы культуры прыгожымі яркімі плакатамі. Між тым, у клубы яшчэ і сёння няма плакатаў да 40-годдзя рэспублікі, пра поспехі нашых кукурузаводаў, ільняводоў і жывёлаводаў. Пяжа бы гэтых матэрыялаў працаваць сельскаму работніку культуры.

З гэтым дакорам, вядома, трэба згадзіцца і зрабіць адпаведныя вывады і выдывештва, і Міністэрству сельскай гаспадаркі, і Саюзу мастакоў.

ТВОРЧЫЯ ПАРТРЭТЫ

ЖЫЦЦЁ — РОДНАМУ МАСТАЦТВУ

Дз юбілея рэспублікі ў Мінску ўсё часцей паказваюць сваё ўмелства мастацкія самалейныя калектывы не толькі беларускія сталіцы, а і раёнаў, абласцей. Уздзенскіх гэтых калектываў — блазьняў, поўная залата і натхненні моладзь, а часам і людзі сярэдняга ўзросту.

Калі знікне каледзкоўскае фарбаў і рухаў, растуць у вадзілаў гукі музыкі, гэсе святло над сцэнай, — глядзіць разыхлоўныя ўспалыванні. І як не падумаць тут аб тым, што ўкладваюць душу ў паўрытмю гэтых малюнічых вядоўшчых?

«Каржухавую фігуру Паўла Плінінаўскага, і зухавата, яго прыемную ўсмішку і зухавата агонькі ў вачах добра ведаюць, не толькі самалейныя мастакі, а і людзі, якія асабліва аўтаматэаграфічна і трактарнага заводу, але і мастакі калгаснай сістэмы. «Зржухавую» п'есу аб паставіх танцавальную сюіту — гэтага нікто лепш не зробіць, чым Павел Плінінаў і ён часта, не звязваючы на шапісцінаўскага ўзросту, едзе з горада ў вёску, каб дапамагчы ўдзельнікам сельскай самалейнасці».

Многа ў рэспубліцы выдатных кіраўнікоў самалейнасці, але найбольш ці знойдзецца чалавек з такім вопытам работы, як Бандарэнка. Паўска служыў мастацтвам — такі стаў Паўла Плінінаўскага — інстэмаграф працаўніка і сінлага чалавек.

Сын сучаснага батрака, П. Бандарэнка з чатырнаццацігадовага ўзросту трапіў у шырокавядомую групу пад кіраўніцтвам Ю. Сагайдачнага, якая часта гаспадарыла на гарадах тагачаснага паўночна-заходняга краю. Выдатны ўкраінскі акцёр і ржымсёр адчуў у руках беларускіх хлопцаў будучага артста і тапюра і ўзру і ў свой танцавальны калектыв. Але надоўга быў П. Бандарэнка ў групе Сагайдачнага — пачалася першая імперыялістычная вайна, і маладога артста забралі ў армію. Аднак і ў франтальных

умовах Бандарэнка не кідае любімай справы, стварэе самалейныя гурткі і кіруе імі. Яшчэ больш ён працуе пасля Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, асабліва ў франтальных тэатры пры сорах пятай дывізіі, якая прымала неапрацаваны ўдзел у зваржэнні Часовага ўрада Кераскага.

Гарачы подых рэвалюцыйных падзей не дае спакою, вадзіць П. Бандарэнка на ра-

пабач Хаму ў мелярамэ Старышкага «Ю», не хваціў Грышу — вольс некаторыя з асабліва спісую іх, якіх з поспехам выконваў П. Бандарэнка ў першыя гады рэвалюцыі ў Мінскіх тэатрах. Яго яркі і амальны талент заўважылі вядомыя ў тым часе ржымсёр Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра Ф. Фішэра Ждановіч і заарспіў у сваю групу.

У 1920-ты мы ўжо бачым П. Бандарэнка ў ролі Яні ў спектаклі «Хата за рэскай» на сцэне Дзяржаўнага тэатра. Яго выкананне ролі камедыянага плана — Куртэгі ў камедыі В. Дуніна-Маршчэўскага «Піжыка шыхата», дзяшчыка Гіжыка ў «Дамак і гусарак» Фрэдэрыка — вымодзіў П. Бандарэнка ў адзін рад з такімі шырока вядомымі ў той час акцёрамі, як Г. Грыгоніс, К. Міронава, Я. Ржыжыка, А. Крыніна, Б. Дольскі, Л. Навахаўска.

Аднак неспаспална натура Бандарэнка не дае яму доўга сінчыць на адным месцы. Павел Плінінаў у 1926 г. пакідае Дзяржаўны тэатр і пераходзіць у Вандорны тэатр Уладзіслава Галубка. Вандорныя стыхіі па душы Бандарэнка, і ён валае тэатру Галубка ўсю стабе.

«Вельмі рэдка можна сустраць групу, якая б, як тэатр Галубка, так аздабляла свой рэпертуар народнасцю. Захалюць яе толькі п'еса, але і спевы, ськокі, музыка... Спектаклі Галубка ўспрымаюцца лёгка, бо яны — згустак сярэдняга жыцця», — пісалі тагачасныя газеты.

Поспеху п'ес Галубка прыняла не толькі яркае выкананне П. Бандарэнка, але і такіх шырока вядомых у той час акцёраў, як У. Дзядзькоўска, К. Вільд, М. Шапалевіч, З. Лілевіч, С. Бірыла.

Рэспубліканскі друк у тым часе часта пісаў пра спектаклі Вандорнага тэатра, пра яго выдатны хор пад кіраўніцтвам Нестара Сакалоўскага (аўтар Гімна Беларускай ССР) і танцавальную групу, у якой беларускі народныя танцы налічвалі добра выконваў П. Бан-

П. Бандарэнка

Калектыв Брэскага абласнога рускага драматычнага тэатра Імя Леніна камсамол Беларусі да 40-годдзя БССР паляхавалі новы спектакль «Папарыць-кветка» па п'есе Івана Коцела. Над ластаўноўкай спектакля працаваў ржымсёр Е. Батурын, афармленне мастака О. Бузавярова.

На здымку: сцэна са спектакля «Папарыць-кветка».

Новыя ноты

У Дзяржаўным выдывештве БССР выйшла наступная музычная літаратура:

Абеліаў Л. Ноч. Раманс для голасу з ф-на. Словы М. Багдановіча. 4 стар., 1 000 экз., цана 55 кап.

Анчычак Г. У драўляным ламатаным гарадку. Раманс для сярэдняга голасу з ф-на. Словы К. Сіманова. 7 стар., 1 000 экз., цана 90 кап.

Беларускія народныя танцы. Для ф-на, 31 стар., 3 000 экз., цана 4 руб. 35 кап. У зборнік увайшлі апрацоўкі васьмі народных танцаў.

Глебаў Я. Раманс. Нарач. Для высокага голасу з ф-на. Шумлівае мора. Для сярэдняга голасу з ф-на. 15 стар., 1 000 экз., цана 2 руб. 40 кап.

Падкаваў П. Пропуск наш, грамадзянін. Жартоўныя песьні для тэатра з ф-на. Словы А. Бачылы. Навааселе. Для тэатра з ф-на. Словы А. Русака. 8 стар., 1 000 экз., цана 90 кап.

Пініерскія песьні. (Складальнік Р. Пукст), 84 стар., 5 000 экз., цана 9 руб. 50 кап. Зборнік уключае 25 дзіцячых песьняў беларускіх кампазітараў.

Пукст Р. Уржыкі з оперы «Марынка». Словы Э. Агняцэт. 71 стар., 1 000 экз., цана 7 руб. 30 кап.

Семаняка Ю. З другам. Песьня для дуэта з ф-на. Словы А. Русака. Дзіяро. Для дуэта або хору з ф-на. 11 стар., 1 000 экз., цана 1 руб. 40 кап.

Часопісы ў снежні

«ПОЛІМЯ»

У апошнім нумары часопіса за гэты год шырока прадставлены ўсе жанры — проза, п'еса, драматургія, крытыка. Усё гэта пераважна творы, напісаныя ў гэтым годзе. З буйных твораў надрукавана новая п'еса І. Мележы «Дні нашага нараджэння». Проза прадставлена аповяданні Я. Брыля, аповесцю «Лі сінны бытні» Б. Бур'яна. Багата надрукавана вершаваная творы П. Броўкі, А. Вялюгіна, А. Зарыцкага, Ю. Свірко, М. Лужына, М. Танка, У. Караткевіча, У. Дубоўкі і інш. Змешчана вялікая лічка вершаванага Украінскага паэта М. Рыльскага ў перакладзе на беларускую мову. Надрукавана аднастопал казетка Э. Валасевіча «З хворай галавы на здароваю».

У раздзеле «Публіцыстыка і крытыка» — артыкулы «Квітне родная рэспубліка» В. Наваіцкага і «Праблемы жанра рамана» А. Аламовіча.

Рэзюмэ Р. Шкрабы, В. Бураны і Я. Герцюка на творы беларускіх пісьмнікаў змешчаны ў раздзеле «Бібліяграфія».

«БЕЛАРУСЬ»

«Нашай рэспубліцы—40 год» — такім артыкулам сакратара ЦК КПБ Ц. Гарбунова адкрываецца святочны нумар часопіса. У сувязі з гэтай зямлянай датай у раздзекі паступілі шматлікія дадзеныя В. Васілеўскага, А. Карчэўскага, А. Немецкава, М. Шычанова, Л. Яноўска, В. Ляўска. Яны змешчаны ў часопісе.

Як і заўсёды, у нумары многа нарысаў, «Фотарэпартажы», публіцыстычны артыкулы. Сярод іх — нарысы «Камуністы» А. Белашэўскага і А. Коласава, «Забудова з народна» І. Скапарова, «Дзень добры, Мінск» Б. Антонава, «У шчасці і красе» А. Дзітлава і інш.

Увагу чытачоў прыцягнуць аповяданні «Светлы дзень» А. Якімовіча, «Простая біяграфія» У. Лядзінскага, «Пеця» І. Науменкі, вершы П. Глебі, К. Кіржэні, Э. Агняцэт, артыкулы М. Дынькова і С. Майхровіча.

У часопісе змешчаны таксама рэзюмэ на новыя творы беларускіх пісьмнікаў.

«МАЛАДОСЦЬ»

Часопіс адкрываецца перадавым артыкулам «Настанне камунізму» і вершамі, прысвечанымі саркаваму гадзіне Беларусі. Іх напісалі П. Макаш, П. Прыходзька, А. Волскі, С. Грахоўскі, Я. Пушча і інш. З ніжэйшымі вершаванымі маладыя паэты І. Сіпакоў, Л. Яўнаў.

Проза прадставлена аповяданні «Зорка Венера» Ус. Краўчанкі, «Прылічкі зона» І. Науменкі, «На шчасце» І. Пятніцкага, «Загад» В. Быкава. Цікавы нарысы напісалі для часопіса Я. Брыль і С. Кухарэў. Змешчаны таксама публіцыстычны артыкул «Красуй, Беларусь» Т. Халкевіча.

Розныя матэрыялы аб жыцці рэспублікі надрукаваны ў раздзеле «З блажона падарожніка» і «У свеце мастацтва».

«СОВЕТСКАЯ ОТЧИЗНА»

Цікавыя і разнастайныя матэрыялы змешчаны ў нумары часопіса за лістапад — снежань.

Слаўнай даце—40-годдзі БССР, дасягненням і поспехам нашай рэспублікі ў галіне эканомікі, навуцы і культуры прысвечаны артыкул Міхася Лынькова «Дарогай працы і перамог». У нумары надрукаваны вершы пра родны край Уладзіслава Караткевіча, Максіма Лужына, Кастуса Кіржэні, Сцяпана Гаўрусева, Міколы Хведаровіча ў перакладзе на рускую мову. Надрукаваны вершы Валентыны Тараса, Мікалая Гаварына і Казіміра Георгіева.

Алаваданне Івана Шышкоўскага «Дубы», аповесць Янікі Скрыгана «Людзімі заша», аповяданні Пліліна Пестрака «Неспадзявана», Алеся Рымко «Анота» і Ірыны Клімаўскай «Адзі дзень» прысвечаны сучаснаму і мінулому нашай краіны.

У раздзеле «Нарысы» выступаюць В. Матвееў і Н. Мікінава («У адным раёне сталіцы»), Аляксандр Шаў («Шырокая гарызонт»). У часопісе ўведзена спецыяльная рубрыка «Сталы вялікага шляху». Надрукаваны запіскі, успаміны і дакументы, напісаныя і сабраныя Я. Якубовічам, С. Прытычкім і З. Беленкім.

Выступаюць з артыкуламі і рэзюмэмі М. Яраш («На парэжні краі»), І. Перашкова («Вобраз Беларусі ў пазіні народна Савецкага Саюза»), В. Кружаў («Ад шчырага сэрца»). Змешчаны таксама матэрыялы пад рубрыкамі «Чытачы аб кнігах» і «Па Беларусі».

важна для паэзіі і яе шматлікіх чытачоў. А калі ў дабе застаўся адзін толькі ўспамін — чым і які дабе часта, і не варта і за-памятаваць. З многіх вершаў пра такія візіты варта вылучыць адзін, у якім асабліва адчуваецца і тое, што паэту не было чаго сказаць, і тое, што ён нічым у вёсцы і не цікавіўся. Гэта верш К. Ціркы «Госць».

Госця прынялі ў вёсцы так добра, што ён ажно збыўся. Ён прайшоўся «высціў ў шыр без меж, ну а тут быў адно: «ёй іна еш». А калі паэту захачелася паткуцца ў двор да дрэў або ўзяць у рукі рыдлёўку і яму не дазволілі гэтага зрабіць, засталася адно выйсце: узяць ляхі над пахі і даць лататы:

За шматце я, і ў пуці,
Толькі пыл за коламі.

Вельмі і вельмі шчодра нашай паэзіі хрыбная тэма, прамераная ўвага да прыватнага выпадку. Тое, што гэты выпадак узяты з рэальнага жыцця, яшчэ не служыць апраданнем, бо ні аднаму з паэтаў яшчэ не ўдалася і нават ці калі ўдасца, абнарачыцца на драбныя прыватны факт, лабіцца шырокіх мастацкіх абгульненняў, унікаць вялікія праблемныя пытанні, прымуціць чытача завуацца аб жыцці і яго супрачыннасці, аб прыродзе і яе дэсанні. Мабыць і мае рацыю Я. Непачаловіч, калі піша, што «ёсць закон, залато ёсць правіла» — у жыцці не бывае драбніц». Але ж паэзія — не фатаграфія жыцця, а скандэсанна згустак яго найбольш трыюных з'яў. Драбніца ж застаецца драбніцай, хопь для яе і падараны найлепшыя рыфмы.

Знаёмчыся з паэзіяй апошняга часу, абавязкова напатакеш цялою сэрцаю вершаў пра гробы. Ніяк не скажы, што гробы выдуманы, што паэт не мог іх бачыць у рэальным жыцці». А вольс чытачы, і някагда следа ў тваёй душы не застаецца, бо занатаваны сам на сабе факт: праходзіць цёплы дожджык — растуць гробы. Іх бы ні захаллялася паказаць Е. Лось, што не мае растуць «па камя баранік», як бы ні задуўляўся Ю. Свірка, што «лісічкі на гары зялёны, нібы зоры», а мухамор, нібы герой, «выбег а за сонцак і добуеца свайго шапакі-парасонам», паэзія ў гэтых творах і не чахала. Скажыце, калі ласка, чым убагаціў паэзію верш Е. Лось «Кроп-

ля», якая ў ім паэтычная лумка? Хадзіў чалавек ля кустоў і ўбачыў на іх разыхлоўныя галінкі буйную, паўлітую, як вочка, кроплю, што вольс-вольс праліцала. Што рабіць?

Я абыхожу куст далёка,
Каб вочка гэта не разбіць,
І ў думках, чыстае, чаюю...

Вывада, прада, не тема. І пра расінуку можна напісаць так, што выклічаш нейкія думкі, асацыяцыі, але для гэтага трэба ўбачыць больш, чым звычайную кроплю вадкі.

Дождж прарачаўся з ветрам
У спякуто,
Па пяхах ударыў
Буйным шротам.
За адно імгненне,
За хвіліну
Перамыў лістоў на галінках,
Начыну на кожнае лісьціны
Па адной засмучанай
Слязічцы.

Прашмуду, Суняўся,
Ціха стала.
І слязічка кожная зайрала,
Колькі ў кроплю
Фарбаў назаткана,
Бышам свет у ёй сабраны:
Пале,
Луг,
Сяды ўсяго пасля —
І рака,
І неба
І вольска!

Гэта — поўны тэкст верша П. Броўкі пад той жа назвай «Кропля». У адным выпадку зарэгістраваны факт, у другім — створана карціна, для якой расічка стала толькі дэталю. Значыцца, справа не толькі ў выбары тамы; важна і яе вырашэнне.

Вядома і тое, што пры ўсім акалічэннях лірычным герой павінен быць нашым сучаснікам, бліжэйшым людзям у ўмовах жыцця і працы, па настроях, па стэаўспрыманні. Прычым гэты герой абавязкова прынямае і ўсіх тых, хто хоча бліжэй і ў паўпрада злага пакалення людзей, прынямае самую рачынісць, ва ўмовах якой мы жывем, працуем, здабываем свае мары. Гарнарыць ад імя пакалення пры шалачным знаёмстве з гэтым па-

каленнем — найбольшы грэх для паэта. Лірыка па самой сваёй жанравай сутнасці не дурэцка асабісты спавед. Але гэта павінна быць спавед чалавек, які многа перажыў, многа бачыў, многа адчуваў, перш чым зварнуцца да сваіх сучаснікаў з гарачым і шчырым словам. Чалавек без дастатковай сацыяльнай практыкі, без глыбокай сацыяльнай думкі, без навываў следчайна чалавечых душ не дапаможа нават і тое, што мы звычайна называем талентам. Талент шліфуецца разам з папярэньнем далейшага, з набліжэннем да жывой практыкі народа.

Жывая практыка народа — найлепшая крыніца для творчага натхнення. Чэраць з гэтай крыніцы — азначае перш за ўсё жыць інтарэсамі народа, лічыць сабе асабіста адказным за ўсё, што здывіняецца на зямлі сёння і павінна быць зроблена заўтра. Пасобныя паэты мабыць і сямі не заўважваюць, што іх творчыя скіраванна на зах і жыццёвыя аднымі ўспамінамі аб праходзішых днях. У некаторых такая тэндэнцыя дэда намачаецца, а ў некаторых выступае даволі выразна.

Такія прынаме, ноткі адчуваюцца ў пасобных творах, напісаных у апошнія гады М. Хведаровічам. Мне здаецца, што лірычны герой непамежна многа думае аб тым, што было, і ражка ўспамінае аб тым, што ёсць і што будзе. Ды і гаворыцца аб гэтым мінулым так, нібы людзям старэйшага пакалення засталася толькі падраўніць зброю і наглядзіць, ці так будзе жыць і працаваць маладая зямля. Лірычны герой нават забывае аб элементарнай сціпласці:

Прасялялі мы навуку
І т

